

GALER

2

ŠTEVILKA

LETO VI.

TRST 1959-60

Galeb

LIST ZA MLADINO

Izhaja mesečno, izdajatelj in odgovorni urednik je Ivan Grbec. Ureja ga uredniški odbor. Tiska tiskarna »Graphis« v Trstu, ulica sv. Frančiška 20 — Tel. 29-477

Naslovno stran je napravil Milko Bambič

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO 1960
ZELITA VSEM NAROČNIKOM IN BRALCEM »GALEBA«

Uredništvo in uprava

V S E B I N A

Utva: Smrečica	25
Ivan Matičič: Zivalski vrtič	26
Vladko Kogoj: Komar in pajek	31
Daniilo Gorinšek: Novo leto	32
Stana Vinšek: Sv. Frančišek pridiguje ribam	33
Vladko Kogoj: Lisica in past	34
Fr. Milčinski: Nakazana zver	35
Daniilo Gorinšek: Snežak	36
Robert Hlavaty: Prepír v poštevanki	37
Milko Bambič: Polet na luno	38
Stane Andošek: Sveta noč, blažena noč...	41
M. Chaunier - M. Bambič: Sladkorčki	43
Daniilo Gorinšek: Prede	44
S. Pahor: Naši kraji v davnih časih	45
Naši mlajj dopisniki	47

UTVA

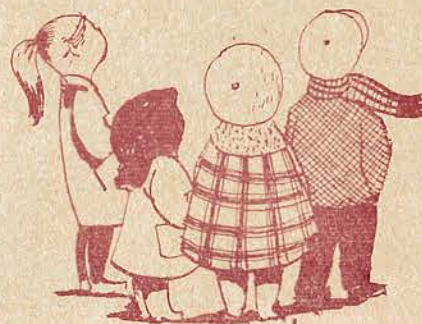

Stoji, stoji mi smrečica,
oj smrečica zelena,
in z zlatimi je nitkami
kot bajka prepletana.

Z orehi, pomarančami
bogato obložena
in s pisanimi svečkami
vsa, vsa je razsvetljena.

Pa zrasla ni ta smrečica
v zasneženem mi gaju,
ej, take smrečice rasto
za pridno deco v raju.

V božično noč sam Jezušček
na ramo jih zadene,
prinese dolí na zemljo

Ilustriral LEO KOPORC

Živalski vrtič

O tega poteče komaj teden dni. Matejec pase kravice in drobnico na pašnicah pod gozdom. Od daleč opazuje, kako skakljata okoli nekega košatega grma divji zajec in zajka, kar naprej: v grm in iz grma. Matejec si misli: tamle bo zopet nekaj. Gre in si grm malo bliže ogleda, nakar se vrne k svoji čredici. Nič ne ukrene, samo razmišlja.

Ko prižene čredico domov, veli Lovreku:

»Pojdi z mano!«

Gresta na konec vrtiča do neke smreke. »Viš, ta smreka je že precej visoka, ta je naša, na našem vrtu raste. Gosta je tudi, kar dobra bo.«

»Za kaj bo dobra?« vpraša Lovrek.

»Boš že videl. Kar z mano!«

Tečeta nazaj, naravnost v hlev. Matejec pridvigne koš, veвериčki huškneta v gnezdo.

»Viš, vse sproti poškrabata, nič jima ne manjka, le čistega zraka in svetlobe. Pojdi po vrečo!«

Lovrek prinese vrečo, vanjo spravita gnezdo — in hajdi ven! Na smreko spleza najprvo Matejec sam. Zgoraj pod vrhom pripravi prostor za gnezdo, zatem se spusti dol prav na prvo spodnjo vejo, da mu poda bratec vrečo. Zdaj pa oba gor pod vrh. Tam položita gnezdo k deblu, ga od vseh strani dobro zavarujeta in opleteta s smrečjem. Mali dve kukata iz luknje v gnezdu; zelo sta živahni, ker sta zopet na svežem zraku in visoko v smrečju.

Dečka pogledata od spodaj gor, če se gnezdo kaj vidi. Nič se ne vidi. Dobro, zdaj ljubčkom še hrane. Toda kam in kako? Matejec spotoma do hiše razmišlja. Doma pograbi košaro in jo zloži v košaro z lesenim dnom. V skodelice natočita svežega mleka in sveže vode, dodasta še jedrc, lešnikov in skorij. Zdaj pa na smreko. Matejec spleza najprej po deblu do prvih vej. Sem gor mu poda Lovrek od spodaj košaro. Matejec spleza z njo gor, kjer jo pod gnezdom obesi na vejo.

Spodaj počakata in gledata gor, kako bosta gnezdo in košara učinkovala. Res, kmalu se dva gobčka in dva repka prikažeta iz smrečja in se spustita v košaro.

»Dobro, ljubčka sta že prijela,« reče Matejec.

Dečka odideta v hlev, kjer na mestu, kjer je bil poveznjen koš, napravi ograjico za nove stanovalce. Potem naroča Matejec Lovretu:

»Veš, jutri popoldne po šoli pridi k meni na pašnice.«

»Kaj bova tam?«

»Boš že videl. Prinesi zopet vrečo s seboj. Pridi nekoliko prej preden odženem čredico domov.«

»Dobro, pridem.«

Res pride. Matejec mu pove, kako bosta lovila mladi zajčji rod.

»Veš, tamle v tistem grmu gnezdijo divji zajci. Vsaj dva mlada morava ujeti! Če bodo mladi že bežali, in morda že celo hitro tekli, tedaj jo morava ucvreti za njimi! Ujemiva pa eno samičko in enega samčka, da bo par. Razločiš ti samičko od samčka?«

»Ne, saj so vsi eniaki.«

»Že prav, kar bo — bo. Pojdiva!«

Obkolita grm. Brž planeta ven zajec in zajka in jo stegneta v bližnje grmovje. Oba dečka poklekmeta in se nazadnje še uležeta, ker sega šavje grma prav do tal. Vsak od svoje strani razrivata gosto šavje in previdno prodirata proti sredini.

»Aha, tukaj bo!« sikne Matejec in položi roko na luknjo, ki drži pod skalo. Že ta rov je mehko nastlan z mahom, suho travo in zajčjo dlako, ki sta si jo ogulila stara dva za gnezdo.

»Jaz posežem z roko noter,« sikne Matejec, »ti pa imej obe roki pripravljene, da nama mladiči ne uidejo. Bliže se pomakni!«

Matejec seže z roko v luknjo, a Lovrek zadržuje dih, v pričakovanju, kaj bo. Matejec kremži obraz, se smeje in cvili. »Grizejo me, praskajo, vse živo jih je!«

Nato privleče enega ven — in hitro veli bratu: »Lovre, daj roko na luknjo, da ne uidejo!« Zatem šele pogleda mladiča: siv je, še na pol gol, vidi pa že. »Oh, tak je ko podgana!« reče Matejec. »No, saj bo kmalu lepši. Čakaj, da vidimo, kaj je.« Pogleda ga spodaj: »Samička je, na, spravi si jo v nedrje!« Seže po drugega, pogleda: »Tudi ta je samička, na, spravi še to!« Seže po tretjega, ta pa grize in praska. »Ta je pa samček, saj ima tudi debelejšo glavico. No, naj ima kar dve samici. Pojdiva, ostale pustiva starima, da ne bosta žalostna. »Toda divja zajka je najslabša mati. Svoje mladiče ob nevarnosti brezskrbno zapusti in pobegne.

Tri mlade spravita v vrečo in odideta domov. Doma jih streseta iz vreče v ograjeno zajčjo stajico. Naredita jim še toplo gnezdo iz sena in cunj, zraven jim postavita posodico z mlekom.

Vse to delata pobiča kar moč na skrivaj. Saj takile mičkenci divjakci so vajeni same tišine, prav tako oni tam zgoraj na smreki. Kako naj se privadijo vrišču kopice otrok? Bodo še bolj divji. Toda polagoma se bodo že morali privaditi domačemu življenju, radi ali neradi.

Mladi zarod se polagoma razvija, zajčki kot veveričke, na jajčkih pa sedi še koklja. Pobiča pridno nosita onim gor na smreko mleko, vodo, lešnike in še kaj za posladico. Kako jim pa kaj gre? A veveričkam? Prav dobro. Zadnji čas dobivata obiske. Kakšne? Pred dnevi je zaklical Lovrek bratu:

»Matejec, pridi sem!«

»Kaj je?«

»Pojdi z mano!«

Pelje ga k smreki na koncu vrta in mu reče: »Poglej gor!«

Matejec se ozre kvišku in se začudi:

»Glej, glej, stara sta prišla! Poglej, poglej, svoje gnezdo sta našla!«

»No, zdaj nama jih pa odpeljeta nazaj v gozd,« zavzdihne Lovrek.

»Lahko,« prikima Matejec. »Ne, čakaj, viš, v košaro tudi sama posegata po hrano, glej, kako škrabata. Ne bosta jih odpeljala, že zaradi hrane ne, ker bosta še sama deležna lešnikov in vsega dobrega.«

»To je res,« pritrди Lovrek.

Oče Kresaj jemlje zopet Matejca s seboj v gozd, a čredico mora pasti zdaj Lovrek. Oče in sinko trebita svoj gozdni delež, zlasti čistita navlako in šavje okoli mladih smrekic, da jih divje rastje ne zaduši. Toda Kresajev gozdni delež se vleče precej daleč po gozdu.

Tako prideta nekega dne do neke ceste, ki pelje pošev skozi gozd. In prav tu ob cesti leži ubita srna. Gledata, gledata, a Kresaj reče:

»Joj, joj, uboga reva! Glej, tu so sledovi avtomobila! Ponoči je butnil avto obnjo in je revico vrglo tu sem. Glej, glavo ima močno razbito.«

»Kje pa je avto?« vpraša sinko.

»He, drvel je svojo pot.«

»Zakaj ni pobral srne?«

»Je ne sme, srna je lovska last.«

»Je midva tudi ne smeva?«

»Ne, pustiti jo morava tu, jo bodo že lovci našli. Kar pojdiva!«

»Kako jo je pa mogel povoziti?«

»Ponoči je avtomobilska luč gozdnim živalim smrtno nevarna. Srna se podnevi ne upa pasti, ker se boji, da bi jo zalotil človek ali jo ustrelil lovec. Vse dni tiči s svojim zarodom v kaki skriti gošči, šele zvečer se pride past. In tako se je pasla tu v temi, pridrvel je avto — pa jo je njegova luč zaslepila. Morda je skočila in obstala prav na sredi ceste. Šofer je gotovo ni nalašč povozil, morda je niti opazil ni, vsaj pravočasno ne.«

»Čakajte, nekaj slišim, neki jok, ka-li, kakor da joka otrok.«

Tudi oče prisluhne in prikima: »Saj bo res, tudi jaz nekaj slišim. Poglejva!«

Pogledata v goščo zraven ceste.

Matejec vzklikne:

»Jej, glejte, mlada srnica je tu!«

Oče prikima: »O, ti uboga revica, mater je izgubila!«

Matejec steče k nji: »Uboga, uboga revica, mamico si zgubila!«

Živalca obupno zajavka, kakor da ga razume, nato se pa odmakne od njega. Deček stopi za njo: »Pridi k meni, ubožica!« Toda ubožica se joka, je odmika, ker se boji človeka, ki ji je ugonobil mamico. Saj revica gotovo ve, da ji ni ugonobil mamice tale mladi človek, ali tisto nesrečno vozilo je vozil pač neki človek, ki je morda iz same zlobe ubil mamico. Zato se sirotica človeka boji, ga pač ne mara.

Matejec hodi za njo in jo skuša ujeti, srnica pa beži pred njim. »Na, srnica, na, nič se me ne boj!« Sirotica ga ne razume, samo bega pred njim; toda kolobari, ker noče proč od svoje nesrečne matere. Toda njene šibke nožice se ugrezajo v divjo travo, zato se revica ne more dolgo izmikati dečkovim rokam.

Matejec jo končno ujame in dvigne. Joj, kako se revica trese, čisto je že oslabela, nekaj od žalosti, nekaj od lakote. Dečko jo z obema rokama objame in si jo mehko prižme na prsi. »O, ubožica, kako se treseš! Nič se ne boj, nič hudega ti ne storimo!«

Pristopi oče, si jo vzame k sebi ter ji govori z drhtečim glasom: »O, nič ti ne storimo, sirotica uboga!« Odnese jo k cesti, naj si revica še zadnjič ogleda svojo nesrečno mater. Kako sirotica milo zajoka, ko zagleda svojo ubogo! Dol s Kresajevoga naročja se ozira nanjo, ki leži tu na tleh negibna. Kresaj ji sočutno govori: »Glej, ubožica moja, tu je zadela nesreča tvojo ljubljeno mamico. Taka reva je bila, podnevi se je morala skrivati s teboj pred hudobnimi ljudmi, ponoči si je šla iskat hrane, da je potlej lahko tebe dojila. A je sinoči zašla v žarek te nesrečne luči. Veš, ubožica, ta nesrečni svet je poln nevarnosti, a tudi zlobe. Ljudje venomer zalezujejo tvoj plahi rod, nikjer nimate miru, nikjer niste varne. Zato te vzamemo k sebi domov, tam boš na varnem, sirote moje!«

Sočutno ji govori oče Kresaj. Toda sirotka ga ne posluša in ne razume. Z njegovega naročja sili dol k mamici. »Ne, ne, ljubica, tu te ne smemo pustiti, tu pogineš še ti!«

Matejcu teko po licu solze. Ne more se več premagovati, izbruhne v jok: »Danes ne bova več delala, oče! Domov pojdiva, domov jo nesiva!«

»Seveda, domov, domov!« prikima oče.

Odidejo. Živalca se polagoma pomiri. Nekaj časa jo nese oče, potem si jo vzame v naročje sinko.

Ko pridejo domov, priteče vkup vsa družina. Drug čez drugega vpijejo:

»Lejte, lejte, srnico imata, srnico sta prinesla! Jej, tako ljubko živalco imata! Kje sta jo pa ujela?«

Prišleca ne moreta do besede, vse tišči vanju, še bolj pa v živalco, ki revše vse zbegano in s strahom gleda v kopico otrok okoli sebe, ki ji božajo nožice ali se je skušajo vsaj s prsti dotakniti.

Oče Kresaj si napravi pot in odnese živalco noter v hišno sobo, kjer jo postavi na tla. V hipu je vsa obkoljena, toda oče veli otrokom:

»Vsi proč! Ne dotikajte se živalice, samo od daleč jo lahko gledate! Toda molčite in bodite mirni, da je ne zbegate, saj je sirotka itak že vsa iz sebe! Če je ne pustite pri miru, nam živalca še od strahu pogine. Kaj imate potlej od tega?«

Otroci ga ubogajo, ker se boje za srnico.

Toda sirotka je zelo slaba, nožice jo kar zanašajo, ne morejo je več držati. Najprvo ji bo treba hrane. Oče, mati in Matejec se posvetujejo, kako naj ji pomagajo. Najprvo stopi mati Kresajna v kuhinjo in prinese skodelico toplega mleka. Ponudi ga srnici pred gobček. Toda živalca si ne zna pomagati, ne zna piti iz skodelice. Kresajna gre po krožniček, prelije mleko in ga ponudi srnički. Ta se mlekca samo dotakne, z jezičkom si obliže gobček, nič drugega.

»Z žličko, z žličko ji dajte!« predlaga Helenca, steče in prinese žličko. Zdaj odpre mati živalci gobček, Helenca ji pa vlije noter žličko mleka. Živalca otrese z glavo — in z mlekcem oškropi okoli stoječe. Niti žlica ne pomaga.

»E, poskusimo s cucljem,« reče Kresajna. »Helenca, prinesi Lukcev cuclj, ne, stekleničko s cucljem in toplega mleka naliž vanjo, prav tako kakor ga dajemo Lukcu.«

»Hehehe!« se zasmejejo oče Kresaj in vsi otroci.

Helenca prinese stekleničko mleka. Mati Kresajna si dvigne srničko v naročje, sede na klop v zapečku, vzame stekleničko in ljubeznivo prigovarja novemu dojenčku:

»Daj, ljubljeno moje, da te podojim! Joj, kako dolgo že nisi dobilo mlekca! Na, le daj!« Vtakne ji cuclj v gobček — in srnička srkne. Vsi naokoli se spogledajo, nepremični strme v sirotico, kako cuza in pije. Očki se ji pomalem zapro, a Kresajeva družina je vsa solzna od same sreče. Najprvo zaihti Matejec, ker ta mimo očeta največ ve, kako je s sirotko. Nato zasmrka Lukec, ker je čudno ginjen, ko vidi, kako pije srnica z njegovim cucljem. Sirotka se je oprijela z mlekcem zopet življenja, ki ji je že odhajalo...

Srnica ostane v hišni sobi, dokler se ne utrdi in privadi. Pod peč so ji položili sena, tu je njeno ležišče.

VLADKO KOGOJ

Komar in pajek

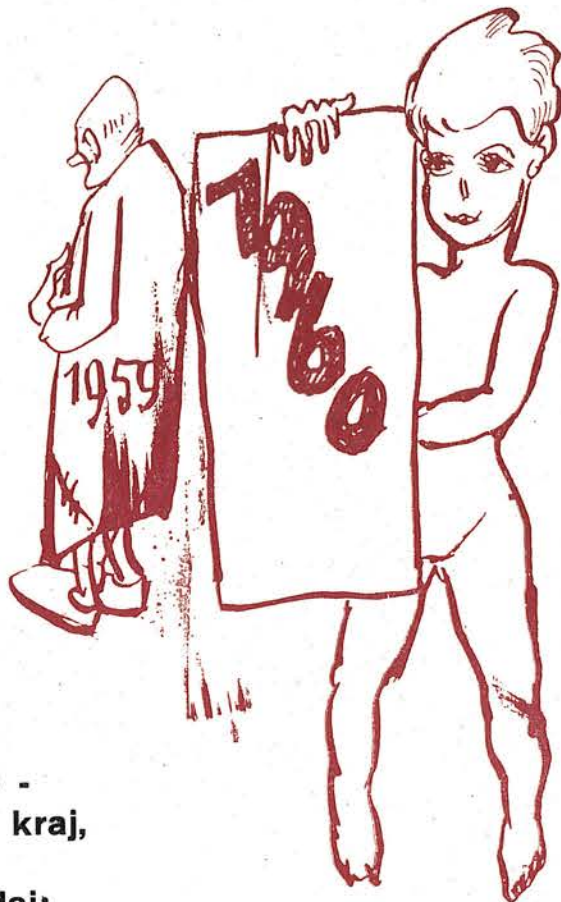
Komar, poln človeške krvi, je zašel v pajkovo mrežo. Njen lastnik ga je koj opredel. Komar je zajavkal:

»Pusti me pri miru, saj tebe nisem še nikdar pičil!«

— Bi te že — mu je odvrnil pajek — a tudi jaz živim na račun drugih. — Kaj kmalu je od komarja ostal le prazen mešiček.

Novo leto

**Staro leto, leto trudno -
na vse čase ž njim je kraj,
novo leto, leto mlado,
kar želite - vse vam daj:
tako glavo, glavo bistro,
ki vam pravo pot ravna,
tako roko, roko krepko,
ki kovati srečo zna.
H kraju pa oko še tako,
ki vse lepo zasledi
in srce tako goreče,
da ves svet vam prežari!
Staro leto, leto trudno -
na vse čase ž njim je kraj,
novo leto, leto mlado,
kar želite - vse vam daj!**

STANA VINSEK

Sv. Frančišek pridiguje ribam

Ilustriral R. HLAVATY

Sv. Frančišek, najprisrčnejši svetnik, ki je ljubil najneznatnejši drobec stvarstva, ki je ljubil nebo in zemljo, ki mu je bilo sonce sestra in mesec brat, ki je ljubil veter in sneg in nevihto, je ljubil tudi živali, najmlajše naše bratce in sestrice.

Pridigoval je ljudem — in ljudje so pozabili na svojo zlobo, svojo zavist, pohlep in krvoločnost ter postali spet dobri in pravični. Pridigoval je zverem — in zveri so postale krotke. Pridigoval je pticam — in ptice so onemele, da so potem še lepše zapele. In potem je šel na morsko obrežje, da bi pridigoval ribam, tem ubogim, nemim bitjem, ki se ne morejo oglašati niti v žalosti, niti v veselju.

Stal je sv. Frančišek ob morju in je pridigoval. Brat veter je nosil njegove besede v neskončno daljavo, sestrice — vodica pa jih je pila do svojih najglobljih globlin in začule so jih in priplavale ribe od vseh koncev in krajev širokega morja. Sv. Frančišek pa je govoril ribam in skoro več ni bilo videti morja, toliko je bilo rib, ki so dvigale svoje koničaste glavice iz sinje gladine. Zlatosrebrni škrap je lesketal kot presojen dragulj, ob njem so blestele srebrne proge na zelenkastosivem gavunu. Lenac je široko našobil svoje debele ustnice in pisani pavi, zeleno, rdeče, modro in rumeno blesteči kakor papige, so švigali med drugimi, ki so se spretno umikali njihovim ostrim, strupenim bodicam. Tudi jegulje so prihitele in zvijale svoje valjasta, kačam podobna trupla. Prosojno se je zasvetil njen modro-zeleni hrbet, ko je pomolela igla svoj radovedni kljun iz vode. Trilje pa so pomigale z brki in ugotica je pokimala z bradico, ko je velika morska mačka pokazala vse tri vrste svojih blesteče belih zob.

Še morski pes se je bil odnekod priklatil in beli, rumeni in črni pajki so se prijateljsko stiskali ob golo kožo velikega morskega goloba. Iz morskih globlin je priplaval morski list in z njim glavač in oslič in iverak. Dva metra velika, grda, požrešna morska žaba je leno pogledala okoli sebe. Temnorjava vrana in srebrnosiva ovčica sta se prijazno drgnili s plavuti, še skat in kamenica sta za-

pustila svoje pečeno skrivališče in dvignila svoja četveroogata telesa do morske gladine. Pa polada in tuna, glavača in cipal — kdo naj bi naštel vse ribe, ki so poslušale sv. Frančiška, svojega velikega, človeškega prijatelja? Poslušale so

ga, dokler ni umolknil in se zagledal v obzorje, kjer se je nebo poljubljalo z morjem. Potem pa so se vse okrenile in počasi zopet odplavale.

Le tri ribice so še ostale in gledale sv. Frančiška, ki je utrujen sedel na breg. Čisto k obali je priplavala sv. Petra riba, ki ji pravijo kovač; temno sta zablesteli okrogli, svetlo obrobljeni lisi ob njegovem trupu, ko se je z veliko glavo narahlo dotaknila svetnikovih nog. Sivoplavi šaran ga je trdovratno ogledoval s svojimi velimi očmi in njegovi bo-

ki so blesteli v svitu večerne zarje, kot bi bili s srebrom okovani. Tudi po hrbtu rdečkastosiva, po trebuhu pa bela lastavica je veslala s svojimi modrozelenimi plavutmi po sinji vodi kakor njena sestra — ptica po sinjem zraku — in nikakor ni hotela odplavati.

Takrat je sv. Frančišek povsili pogled in ko je videl te tri ribice, ki ga nikakor niso hotele zapustiti, se je prisrčno nasmehnil. Nato pa se je nagnil globoko nad gladino in se pričel tiho z njimi pogovarjati. Ribice so plahutale, drhte, trepetale in se spenjale iz vode in odpirale svoje nežne, mokre gobčke v nemem hrepenenju — in naenkrat se je zgodilo čudo — vse tri ribice so se oglasile in so se tiho, pa vendar razločno zahvalile sv. Frančišku. In potem so vse srečne odplavale nazaj, v globoko, globoko morje. —

Zato, poglej, če se zgodi, da kdo trdi: »Molčiš kot riba«, mu reci ti: »Prav nič ne veš. Ne pojejo sicer kot ptica, pa vendar se oglasijo, kadar se jim zdi: šarun, kovač in riba lastavica.«

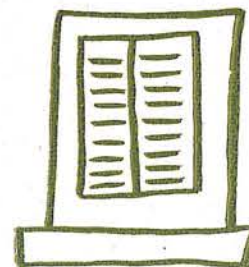
Lisica in past

Lisica, čeprav še tako prebrisana, je le zašla v past: Zaman je skušala sneti ujeto nogo. Nazadnje pa se je le odločila in jo odgriznila. In tako je še dalje živela, namesto, da bi bila njena koža v okras kaki ženski.

Nakazna zveč

Nikdo se ni kar moder prekopicnil z neba doli na naš svet, nego je treba za modrost časa in pouka in koristnih zgledov. Zato tudi Butalcem ni zameriti, da niso bili vsegavedoči in da svojčas niso poznali one stvari, ki se ji pravi klobasa.

pelje staršem svoje žene za poskušnjo. Pot mu je kazala skozi Butale. Butale so vesel kraj, tudi cesto imajo na poskok, pa je poskakoval še voz in na vozu jerbas s klobasami. Na vrhu je ležala rejena klobasa krvavica, poskočila je previsoko, padla z voza in pre-

Uro hoda, od Butal so Tepance, tam so one dni že poznali klobase in jih delali, v božjem strahu uživali in hvaležno spoštovali. Pa se je v Tepancah zgodilo, da so pri županu klali in je župan naložil jerbas kolin, da jih za-

šerno obležala sredi ceste. Voz je odropotal naprej. Videl pa je butalski čuvaj, kako je neznana reč skočila z voza na cesto in se ni umaknila na nobeno stran, nego potuhnjeno prežala. Čuvaj je imel helebardo ali sulico,

previdno se je bližal neznanu reči in se ji je približal do prvega vogala: »Kakšna je to zver na svetu! Kar dve ima glavi in štiri noge! Prida ne bo, drugače nam je ne bi bil podvrgel oni bahač, ki ga Tepance imajo za župana.«

Žuril se je in je sklinal butalske može. Prišli so in izza vogla gledali nakazno pošast. In jih je skoraj bilo groza.

Toda so bili možje in so kar za vogalom sklenili, da se ji naj čuvaj postavi v bran. Dejali so, naj se nič ne boji, nego jo naskoči s sulico, možje mu pa bodo podžigali korajžo.

Tako se je zgodilo. Postavili so se čuvaju za hrbet in ga rinili naprej in

je čuvaj neustrašeno mahal s helebar-do in je mahnil komaj štirikrat, že jo je zadel in je nagnusna zver kar s pokom počila in se je iz nje pocedilo na vse strani.

Oddahnili so se butalski možje: »Zmaga je naša!« Počasi so stopili bliže, videli so kašo, ki se je usula iz krvavice, in so kimali in dejali: »Glej jo, pošast nemarno, koliko ima jajc! Če bi se jajca vsa izvalila, mladiči bi lahko požrli vesoljne Butale z nami vred in ženami in otroki!« Ta zgodba se je zvedela tudi v Tepancah. Pa so se Tepančani smejali, in so rekli: »Butalci so junaki — če jih je sedem vkup in imajo helebar-do, se še krvave klobase ne ustrašijo!«

DANILO GORINSEK

SNEŽAK

Stoji sred polj snežak — orjak, kralj zimski, kralj — nadutež, vse zmrznjence strahuje tam z ledenim mrazom krutež. vse zmrznjence strahuje tam z ledenim mrazom krutež. Ošabno se mu viha nos — zares ni kralju para na glavi krono — lonec ima je žezlo — metla stara. Pa vendar je kaj klavrn kralj: ko sonce nanj posije, kot se ošabnost v nič zgubi — on v brozgo se razlije. Sred luže kralju zimskemu — snežaku zdaj je konec, za njim ostane metla le in bivša krona — lonec.

Ilustriral R. HLA VATY

ROBERT HLA VATY

PREPIR V POŠTEVANKI

Joj, joj, kaj se godi v poštevanki! Številke so se sprle med seboj in druga drugi očita najgrše reči. Osmica je pahnila enojko v kot, češ: »Kaj boš ti, suhota, ki niti pokonci stati ne moreš!«. Štirica in sedmica se norčujeta iz trojke, šestice, osmice in devetice: »Ve trebušaste trebušnice, stojite tu kot kake prav debele branjevke!« Ko so se številke dodobra izgrdile, so se spravile še na ničlo. »Glejte jo revo, ki nič ne pomeni!« so jo sramotile.

Skromna ničla je dolgo molčala, a ko so vse številke dvignile na njo velik zasmehovalni krik, se je oglasila in rekla: »Vsak je svoje časti vreden. Ni lepo od vas, da me zaničujete. Kdo pa je tisti, ki vam da desetkratno moč! Ti enojka, če si sama, si šibka, z menoj si pa desetkrat močnejša. Le v družbi z menoj ste vse desetkrat večje in močnejše!«

Številke so se zavedle krivice, ki so jo storile ničli. Vsaka je vzela svojo ničlo in bahavo so odkorakale v svet.

POLET NA LUNO

Riše in piše MILKO BAMBIC

Sveta noč, blažena noč...

Franz Gruber
1787 - 1863

Počasi.

1. Ti - ha noč, sve - ta noč! Vse že spi, tam be-di,
2. Ti - ha noč, sve - ta noč! De - te-cu ljub smehlaj
3. Ti - ha noč, sve - ta noč! An - gel-ci ši - ri-li

sam, ta sve - ti, bla - gi par. Mi - lo de - te - ce ljubo si nam,
božja uste - ca ob - za - ri. Rešna u - ra bi - je nam zdaj,
vest ve - se - lo vsem ljudem. Glas naj ču - je se pov - sod:

sladko mir - no spi!
rojstvo je Je - zuso - vo!
Rojen nam Re - še - nik!

Mirno spo - kojno zdaj spi!
Rojstvo je Je - zu - so - vo!
Rojen je nam Reše - nik!

Joseph Mohr
1792 - 1848

Kar oglejte si jo! Se vam zdi nekam čudna, kaj ne. Je prava, a le ni čisto taka!

Res je! Nekoliko drugačna je ta, od tiste, ki jo poznate. Kako to, da je drugačna, bi radi vedeli.

141. leto je, odkar je nastala ta, tako znana božična pesem. Kar cela zgodba je to.

Leta 1818. je bilo, ko je prav na božični večer opazil župnik v vasi Oberndorf, da so orgle pokvarjene. Pa prav na sveti večer se pokvarijo! Toda,

če je še tako ogledoval spodaj in pri strani, tipal tu in premikal ono, orgle so ostale neme. Vtem je prišel še organist. Pravzaprav je bil učitelj, Franc Gruber. Tudi on je poskušal spraviti kak glas iz «trmastih» orgel, toda zaman.

Spogledala sta se. Kaj storiti? Saj vendar ne bo polnočna maša tiha! Pa sta se kmalu domislila. Novo božično pesem bosta zložila, Gruber pa bo pevce spremljal namesto z orglami, kar s kitaro. To res ni vseeno, toda, «v sili slon še muhe žre», pravijo.

Kar brž je bila pesemca narejena. Župnik je napisal besede, učitelj pa je že pisal napev. Kot bi mignil sta naredila.

Tako je nastala božična pesem «Sveta noč». In ko se je razlegla v cerkvi pri polnočnici, je bila vsem na moč všeč.

A tista ni bila prav taka, kot jo pozna ves svet, temveč taka kot jo vidite pred seboj. Pri prepisovanju je najbrž tu kaj odpadlo, a tam je kdo kaj dodal in... Gruberju še na misel ni prišlo, da bi morda utegnila njegova pesmica drugim tudi ugajati. Tako je bil skromen. In ko je po nekaj letih obšla domala že vse kulturne dežele, ni on o tem nič vedel.

Mojster, ki je nekaj pozneje prišel popraviti tiste nesrečne orgle, je tudi slišal novo pesmico. Zapomnil si jo je in doma jo je brž napisal. Pokazal jo je še drugim in tako je začela svojo pot po svetu. Leta 1831 so jo peli v Leipzigu, a 1839. že v New Yorku.

Kdo dandanes ne pozna te prelepe božične pesmice? V teh dneh jo bomo čuli vsepovsod: v cerkvi, v radiu, in tudi po domovih. Pojo jo v skromni koči in razkošni palači, črncem v afriški pustinji in Eskim v svoji ledeni koči. V vseh jezikih in pri vseh slojih.

Skromna in preprosta, a topla, pristrčna, globoka.

Iz čistega srca je nastala, zato seže vsakomur v dušo. Je to pesem čiste ljubezni, sprave, sloge in miru.

MICHELLE CHAUNIER

Sladkorčki

Pomislite,
Lù sladkorčke zlate prvič vidi v življenju svojem.
Za nas malenkost, so zanjo žive lučke s toplim sojem.
ki ogrevajo in polnijo nedolžno ji srce
s praznika veseljem preden shira, — umre.

Ponesite
sladkorčke živobarvne otrokom zapuščenim!
Naj spoznajo življenja ur sladkost in ne le pelin!
So za angelce samotne zvezdic pisan cvet,
ki na nebu našem izvrše le en polet.

Prevod in slika M. BAMBIC

Prede

Prede ure, prede dni,
prede dolge še noči.
To gotovo je predica,
mlada, čila, rožnolica!
Ni predica — brke ima,
včasih vanje godrnja.
Potlej je gotovo dedec,
tak, ki prede, mnogovedec!
Dedec ni: gre miš loviti,
pa jo sne, ta — nikdar sit...
Potlej lovec ta — brkaček,
ki še prede, je — star maček:
on je miši brez zadreg —
lovski blagor, dober tek!

ILIRI

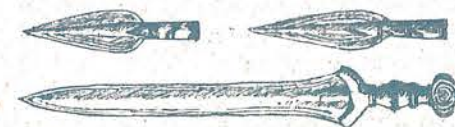
SAMO PAHOR

V lanskem letniku smo si ogledali preteklost naših krajev od časa, ko so se v naši domovini pojavili prvi ljudje do okrog leta 1000 pred Kristusom, ko so naše kraje poselili Iliri. Letos si bomo najprej ogledali te Ilire, nato pa šli naprej proti našemu času.

Kljub temu, da tudi o Ilirih, kot o vsem prazgodovinskih ljudstvih, vemo zelo malo, vemo o njih več, kot o vseh ljudstvih, ki so prej bivala v naših krajih. Predvsem vemo za njihovo ime in za imena njihovih rodov. Kot se Slovani delimo na Slovence, Hrvate, Čehe, Ruse itd., tako so se tudi Iliri delili na Enhelejce, ki so prebivali v južni Albaniji, na Labeate, ki so prebivali v severni Albaniji in Črni gori, na Delmate ali Dalmate, ki so dali ime Dalmaciji, na Japode, ki so prebivali v severni Bosni, v Liki, pa tudi na Slovenskem, v okolici Ilirske Bistrice; na Liburne, ki so prebivali ob Kvarneru, Histre, ki so dali svoje ime Istri in Karne, ki so prebivali na Krasu ter so dali ime Karniji. Vemo tudi, da so živeli v majhnih državah, ki so jim načelovali kralji. Poznamo tudi imena nekaterih kra-

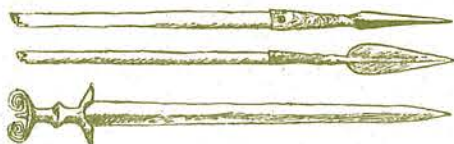
ljev Dalmatov in enega histrskega; toda o tem slednjem bomo obširneje pisali v eni prihodnjih številkk.

V prvih časih po naselitvi v naših krajih so imeli še orodje in orožje iz bronu, a okusno izdelano in lepo okrašeno (slika 1. prikazuje ilirski bro-

nast meč in konice sulic, najdene v Škocjanski jami). Kmalu pa so začeli uporabljati tudi železo, ki so ga v prvih časih, ko ga je bilo še malo, uporabljali le za izdelavo okraskov. Od začetka so namreč dobivali železo iz Male Azije — današnje Turčije in, kot vse od daleč prinesene in redke stvari, je bilo tudi železo silno drago. Toda kmalu po naselitvi v naših krajih so odkrili nahajališča železne rude — snovi, iz katere dobivamo železo — tudi na Dolenjskem, Stajerskem in Koroškem. V tej zadnji deželi, ki se je tedaj imenovala Norik, so kmalu znali izdelovati tako odlično železo, da je bilo noriško železo povsod iska-

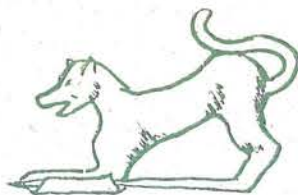
no. Tako so si zaradi obilice železa v domačem kraju lahko privoščili železo za vse vsakdanje orodje. Železo so topili na zelo preprost način in sila dosti truda jih je stalo dobro železo. Zgradili so peči iz ila visoke 1 m in pol in jih obdali s kamenjem. V peči so naložili več plasti železne rude in oglja; nato so peči prižgali. Z mehovi iz živalskih kož so pihali v ogenj, da bi boljše gorel in boljše topil železno rudo, toda v tako majhnih pečeh, pomislite samo kako silno visoki so danes plavži v Skednju, niso mogli prav stopiti železo v rudi in tako so z veliko truda dobili le malo železa. Iz tega so izdelovali meče, konice sulic in kopij, lemeže pri preprostih plugih, srpe in drugo orodje in orožje (slika 2 prikazuje železno kopje, sulico in meč).

Se vedno pa je ostal v časteh bron, zlasti za obdelavo okraskov in posode.

Bronaste so bile sponke v obliki živalic, vozička s konjičem (glej sliko 3),

zapestnice in sponke za pas (slika 4 prikazuje lepo spono za pas z malimi

račkami, med katerimi je upodobljeno sonce), posode, ki so služile pri bogoslužju, čelade in orožje, ki je služilo zgolj v okras (slika 5 prikazuje

daritveno posodo, slika 6 ilirsko čelado od spredaj, slika 7 pa nož z bron-

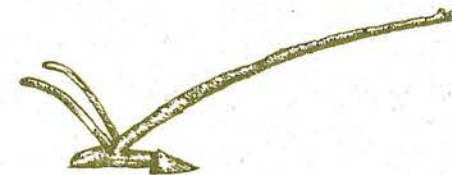

nastim ročajem in pozlačenim bronastim tokom; ta nož je gotovo pripa-

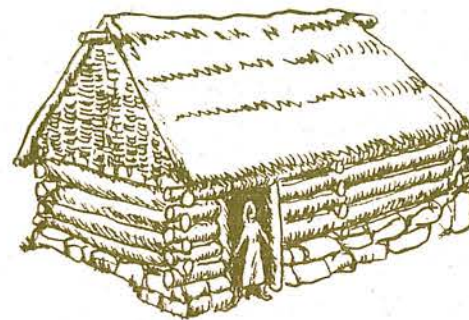

dal kakemu ilirskemu plemenitašu).

Iliri so znali tudi graditi že precej velike kočje; do deset metrov dolge in nad 5 metrov široke. Te kočje so imele temelje zidane brez malte, lesene stene, iz brun ali pletene iz šib, obmetane z ilovico in streho iz slane al trstja. Bile so četverkotne in imele so dva prostora: kuhinjo in vežo. (slika 8). Zemlje niso več obdelovali

žito so začeli mleti na preprostih žmujah. Tako namreč pravimo enostavnemu mlinu iz dveh kamnov, katerih gornjega vrtimo z roko. (Slika 10).

samo z motikami, temveč so že uporabljali preprosto oralo z železno konicico (slika 9), ki ga je vlekla živina.

Kljub vsemu temu napredku pa so se še vedno silno malo umivali. Stari Rimljani so namreč rekli o umazanem človeku: Ta je pa kot Ilir, ki se umije le trikrat v vsem svojem življenju.

Naši mali dopisniki

MOJ UČITELJ

Že ob začetku lanskega šolskega leta smo se vpraševali: »Ali ga poznaš? ... Kako se imenuje? ... Od kod je doma?«

Pozneje smo zvedeli, da se imenuje Armando in, da stanuje na Opčinah.

Po postavi je nizek, čokat in se rad smeje. Ima dvoje črnih in bistrskih oči. Kadar se smeje, mu žarijo kot oglji, kadar se raz-

jezi, se mu iskrijo kakor bruhajoči vulkani. Včasih, pri narekih, če opazi kako pismono napako, nas za šalo poboža s knjigo po glavi. Takrat vemo, da smo zgrešili. Pri recitacijah, ko pokliče posamezne učence, zna biti duhovit in se norčuje z različnimi kretnjami in gibi, da ne moremo zadržati smeha. Je pa tudi zelo dober in usmiljen do revežev. Večkrat nam pripoveduje o do-

godkih svoje mladosti, ki ni bila prav rožnata. Zato se mi včasih smili, kadar ga kdo razjezi in rad bi videl, da bi moj učitelj ne bil nikoli jezen.

Mislím, da tudi ko bom dorastel in bom šel po svetu, se bom vedno spominjal svojega učitelja.

DARKA MILKOVIC
Gropada, V. razr. osnov. šole

Opomba uredništva: Zgornji dopis je prejel uredništvo Galeba ob zaključku lanskega šolskega leta, ko je bila zadnja številka že v tisku in je bilo zato že prepozno, da bi bil objavljen.

OSA IN BRENCELJ

Ko sem v letošnjih počitnicah nekoč prišla k svoji teti, sem se začela igrati s peskom.

Pa me mama pokliče na verando ter mi reče: »Stana, pogledj k tlom.« Res sem pogledala in sem videla oso in brencelja, kako sta se borila na življenje in smrt. Enkrat je bil brencelj nad oso, drugič pa osa nad brenceljem. In tako sta se borila toliko

časa, dokler ni brencelj omagal in obležal nezavesten. Najbrž ga je osa pičila z želom, v katerem ima strup. Ko je bil brencelj nezavesten, mu je osa s škarjastimi čeljustmi najprej odščipnila obe krili, da ne bi mogel odleteti, nato še vseh šest nog, da ne bi mogel zbežati in nazadnje mu je odgriznila še glavo. Ostal je še sam trup. Tega je prijel s svojimi čeljustmi in vzletela najprej na neko vejo, od tam pa v svoje gnezdo, ki je bilo v tleh v bližini tistega drevesa.

Zelo zanimivo in poučljivo je bilo opazovati, kako je osa odstrigla in odvrгла vse tiste dele brencelja, ki najbrž niso užitni. Tako, kakor dela mama, kadar pripravlja ribe, ki tudi odreže in odvrže vse neužitne dele rib.

Kdo pa je oso naučil vse to? Nas otroke bi zelo zanimalo, kako mladiči živali vedo stvari, ki jih nihče ni poučil. Opazila sem, posebno pri lastovicah dejanja, ki jih prav gotovo človek ne bi znal, če bi ga nekdo ne poučil.

STANA CULOT
Ul. Donadoni, V. razr. osnov. šole

ZIMA

Že prihaja botra zima,
sneg in burja z njo prikima.

Sneg pobelil je pokrajino,
polje in vso kraško gmajno.

Nemirno v grmu zajček spi,
iz grma sestradana ptica sfrči.

Toži na milo in na glas,
joj, ojoj, zima mrzla ni za nas.

MAJA DANEV

ZIMSKA

Zima, zima bela,
vso toploto si nam vzela.

Zunaj beli snežec pada,
mrzla zima nas napada.

Po gorah, po hribih je že belo,
zato pri ognjih bi vse se rado gredo.

V brlogu kosmatinec medved spi,
a na snegu vse se veseli.

Pod božičnim drevcem svečke že svetijo,
lepo svetijo in Jezusa častijo.

IVO ŠIRCA

ZA BISTRE GLAVE

DREVESCE

Vodoravno: 1. prva ženska, 2. cel. 4. vrsta zemlje, 5. izraz pri tenisu, 6. segreto, 8. olupšava, 9. horizont, 13. reka na Hrvaškem in v Bosni, 15. vera v Aziji, 16. začetek akademije, 17. žensko ime, 19. oče, 20. žensko ime, 21. zmrznjena voda, 23. je v soli.

Navpično: 2. nasprotno od nizek, 3. mejna reka med Slovenijo in Hrvaško, 6. kolonija v Zahodni Afriki, razdeljena na francosko in britansko posest, 7. osje gnezdo, 10. ustanovitelj budizma, 11. zelenica v puščavi, 12. del sita, 14. malta, 18. začetni črki znanega slovenskega zemljepisca, 19. začetni črki slovenskega pesnika, 21. nota, 22. prvi del dleta.

V srednji vrsti bereš od zgoraj navzdol voščilo.

SKRIT PREGOVOR

1. J J E A B S E O N L	1. letni čas
2. K S O R N E E D P A	2. dan v tednu
3. J A U D E T D R A O	3. del dneva
4. Z L V E E C Z D O A	4. je na nebu
5. A D D V R G U S E T	5. mesec v letu
6. B V O E Z I S Č A —	6. zimski praznik

Iz črk, ki ostanejo v posameznih vrstah dobiš znan pregovor.

RESITVE IZ 1. STEVILKE

1. KRIZANKA »Zajček«: Vodoravno in navpično: 1. os, 2. sin, 3. Noe, 4. Eva, 5. Ana, 6. as.
2. UGANKI: rumenjaki - jajce; sanke.
3. DVA OBRAZA: Drugega vidimo, če sliko obrnem.

PRAVILNE RESITVE SO POSLALI: Milvana Cuk, Alda Kralj, Nadja Kralj, Edi Milkovič, Stojan Milkovič, Zdravko Škabar, Oskar Kalc in Rado Kralj iz *Trebč*; Teodor Zuljan, Lavra Zuljan in Dragica Hrvatič iz *Ricmanj*; Nadja Obad, Jožko Doljak in Zdravko Kante iz *Saleža*; Bruno Peric, Dragica Stolf in Vida Leghissa iz *Devina*; Stanko Milič in Dušan Milič iz *Zgonika*; Majda Černeka iz *Boršta*; Nadja Bevilacqua iz *Stramarja*; Savina Knez iz *Nabrežine*; Dalibor Barič, Zvonko Pipan in Radoslav Širca iz *Mavhinj*; Radovan Legiša iz *Sesljana*; Marica Kocjančič iz *Cerovelj*; Edvina Sancin iz *Doline*; Dušan Ražem, dijak II. razr. strokovne šole na *Opčinah*; Neva Dražina, dijakinja II. razr. nižje srednje šole iz *Trsta* in Savi Stanislav iz *Sv. Križa* ter Falletig Lučka, dijakinja I. razr. nižje srednje šole pri *Sv. Jakobu*.

Drugega obraza niso znali poiskati naslednji reševalci: Dorica Marc, Zmaga Česnik, Nevenka Slavec, Roman Smotlak, Cvetka Glavina in Igor Strnad iz *Doline*; Ivo Opara in Klavdij Živec iz *Škednja* in Lidija Colja iz *Sesljana*; Učenci II. razreda osnovne šole v Rojanu so pa rešili samo uganki.

ZA NAGRADO SO BILI IZZREBANI: *Alda Kralj*, učenka V. razreda osnovne šole v *Trebčah*, *Savi Stanislav* iz *Sv. Križa* in *Dušan Ražem*, dijak II. razreda strokovne šole na *Opčinah*. Vsak prejme v dar slovensko mladinsko knjigo.

Rešitev ugank pošljite do 15. januarja 1960 uredništvu »Galeba«, Opčine pri Trstu — Općina Trieste.

Trije izžrebani reševalci prejmejo kot nagrado slovensko mladinsko knjigo.